

Vanemahüvitis: kasutamine ning mõjud tööturu- ja sündimuskäitumisele 2004-2007

**Andres Vörk
Marre Karu
Ene-Margit Tiit**

Tutvustus ajakirjanikele 31.03.2009

Uurimisprobleem:

- **Vanemahüvitis võtab üha suurema osa perepoliitika kuludest**
- **Seni puudus süvaanalüüs vanemahüvitise mõjudest**

Analüüsi eesmärk:

- **Statistiline süvaanalüüs vanemahüvitise kasutamisest 2004-2007**
- **Kuidas on vanemahüvitis mõjutanud tööturukäitumist ja sündimust?**

Kasutatud andmed ja metoodika

1. Andmed

- **Sotsiaalkindlustusameti andmed 1999-2007**
 - Kõik sünnitamisealised Eesti naised
 - Vanemahüvitis, lastetoetust saanud laste arv, aastane ja kuine sotsiaalmaks
- **Tervise Arengu Instituudi meditsiinilise sünniregistri ja raseduskatkestus-andmekogu andmed 2000-2007**
 - Kõik sünnitused ja emade sotsiaalmajanduslikud tunnused
- **Taustaks veel ESA uuringud: Eesti Tööjõu-uuring, Leibkonna eelarve uuring, Eesti sotsiaaluuring**

2. Metoodika

- **Statistiline ja graafiline analüüs (risttabelid, joonised, statistilised mudelid)**
- **Dünaamika analüüs ja võrdlus – kas ja kuidas 2004. aastast muutus naiste käitumine?**

Vanemahüvitise teoreetiline mõju

1. Sissetuleku muutumine väikelastega peredes

- Sissetuleku ja tarbimisvõimaluste silumine, vaesuse vähenemine väikelastega peredes, tulude ümberjaotus

2. Mõju sündimuskäitumisele

- Suurem pere sissetulek võimaldab rohkem lapsi saada
- Palgaga seotud vanemahüvitis teeb tööturult eemal oleku “odavamaks” kõrgepalgalistele
- “Tiheduspreemia” soodustab sündi väiksema vahega

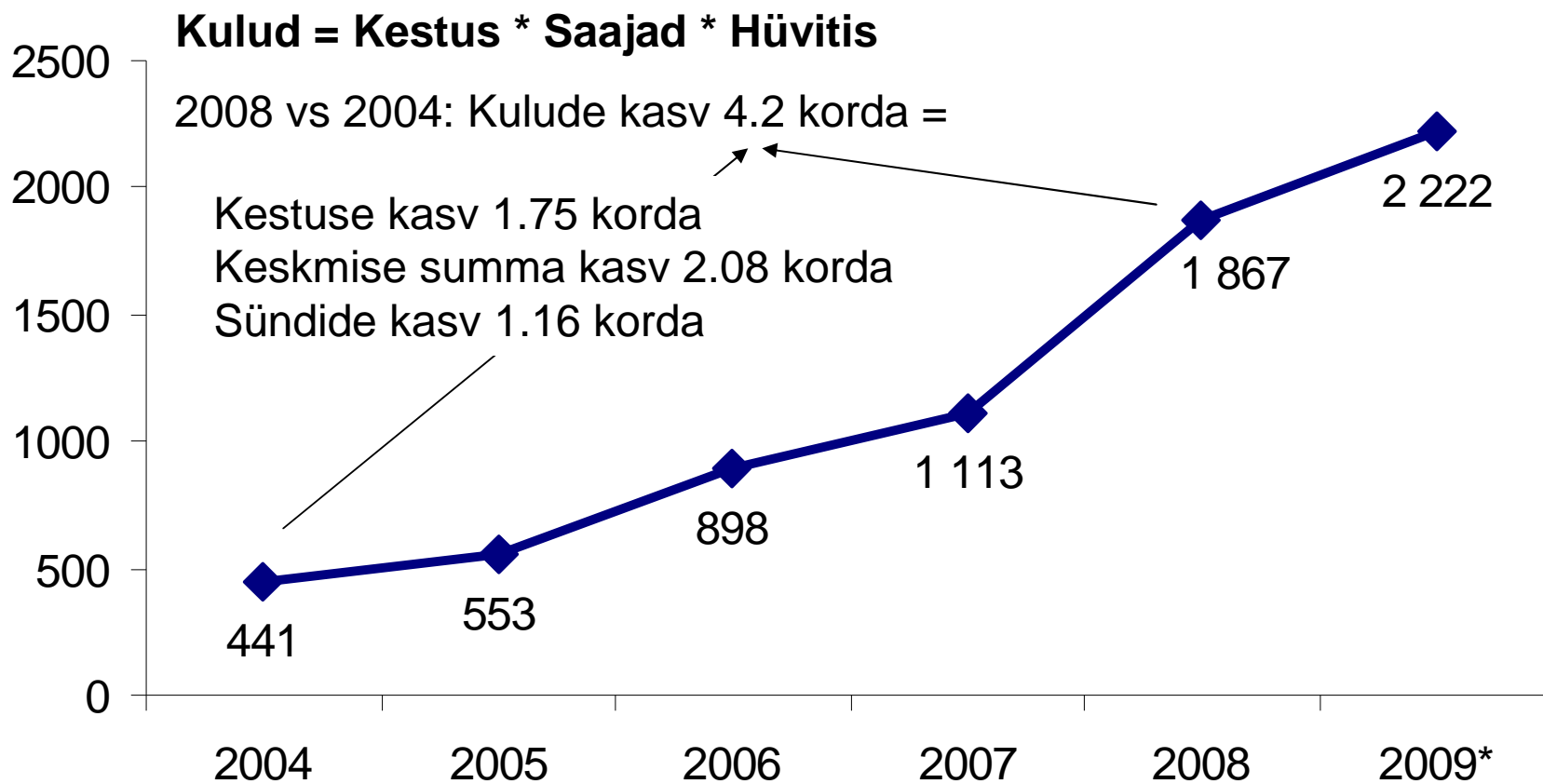
3. Mõju tööturukäitumisele

- Mõju naiste tööjõupakkumisele enne sünnitust ebaselge
 - Väheneb eelnevate säästude vajadus, kuid suureneb motivatsioon saada suuremat vanemahüvitist
- Tööturule naasmise kiirus peale sünnitust peaks vähenema
 - Puudub vajadus ja lisaks vähendatakse hüvitist teatud juhtudel

Vanemahüvitis on muutunud kõige kallimaks perepoliitika meetmeks

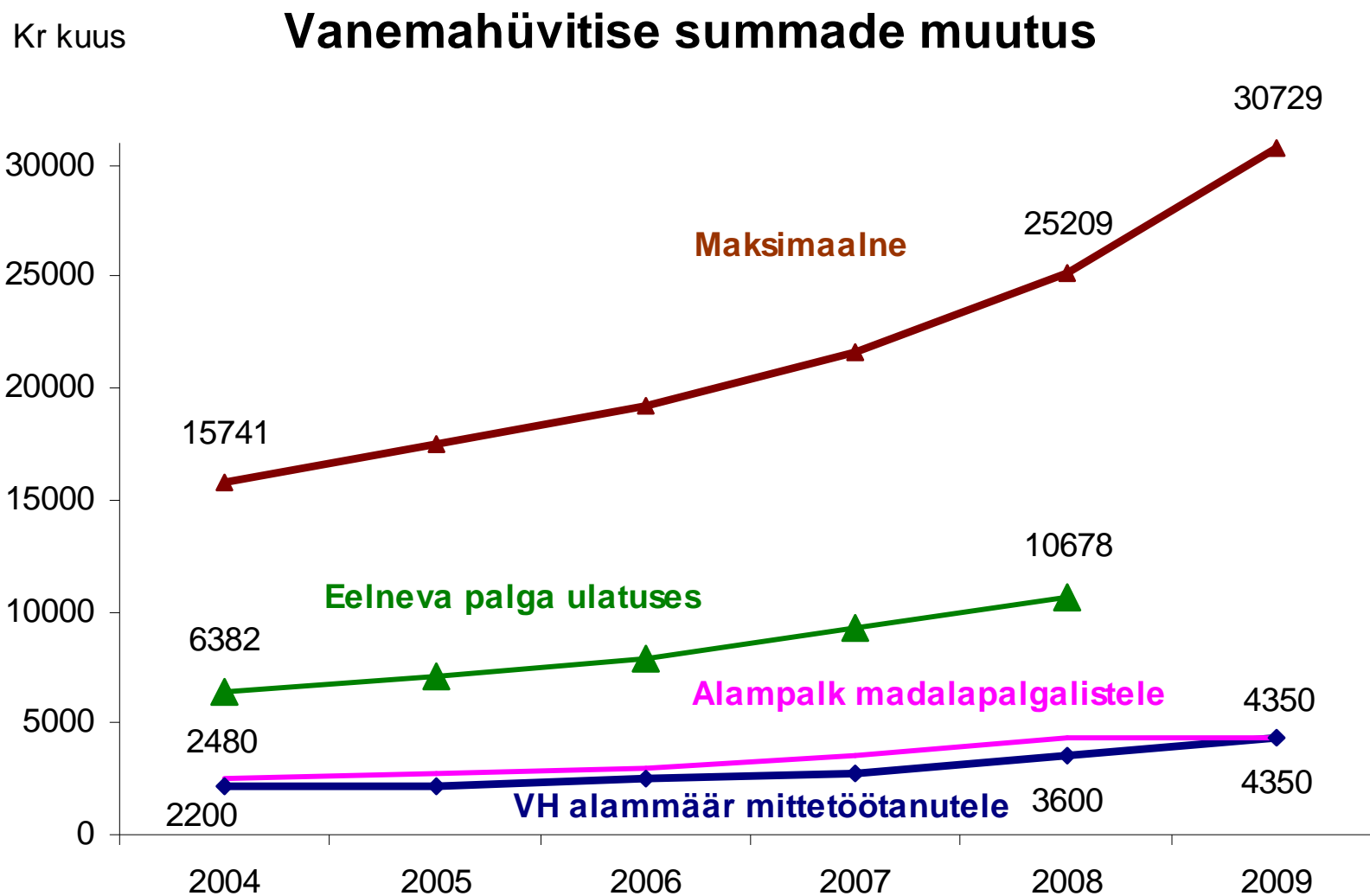
Vanemahüvitise kulutused

(brutosumma, mln krooni)

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet; 2009. aasta prognoos, autori arvutused

Kasvanud on vanemahüvitise summad ja absoluutsed erinevused saajate vahel

VH kestus: 11 kuud

11 kuud

14 kuud

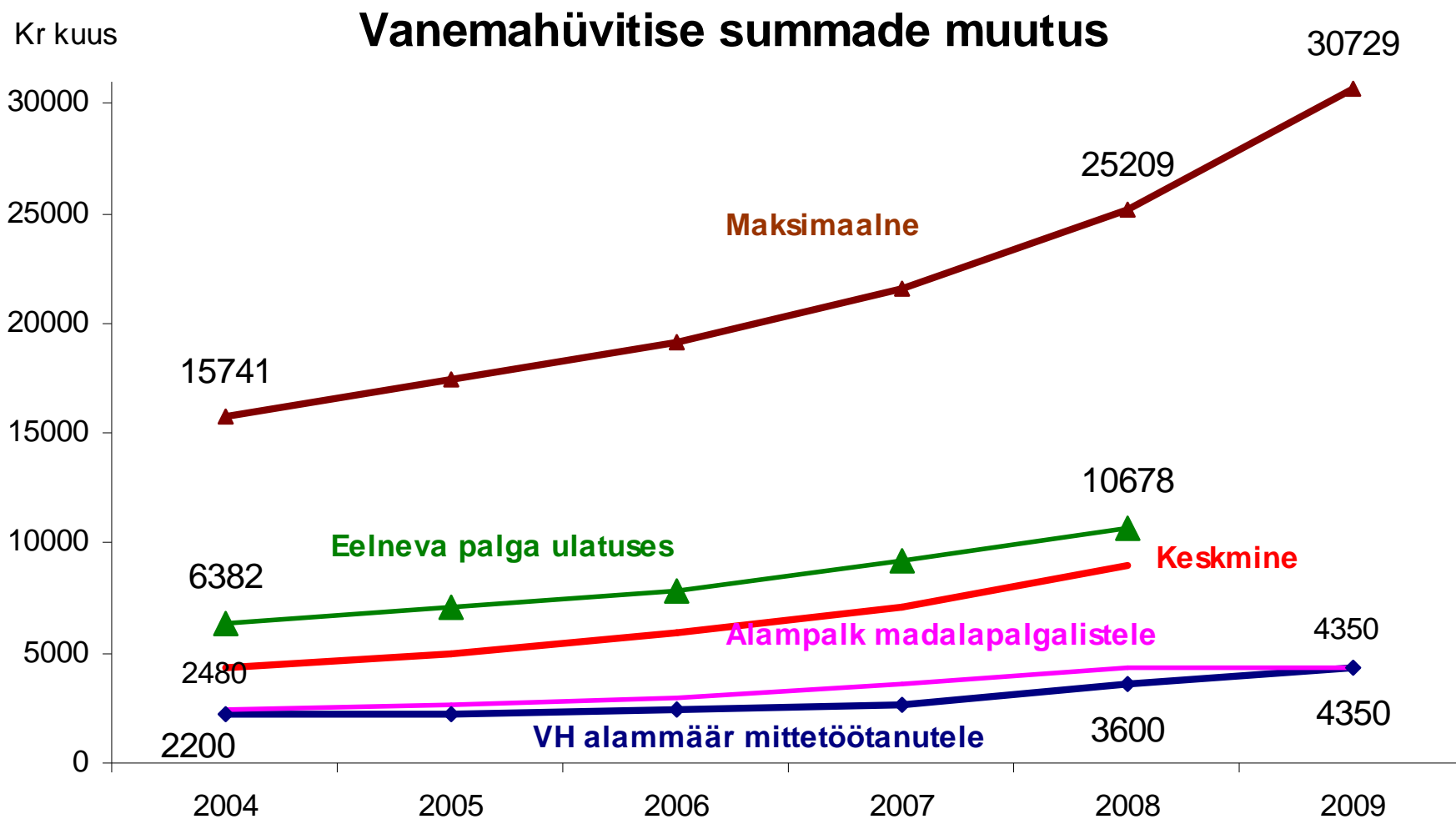
14 kuud

18 kuud

18 kuud

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Kasvanud on vanemahüvitise summad ja absoluutsed erinevused saajate vahel

VH kestus: 11 kuud

11 kuud

14 kuud

14 kuud

18 kuud

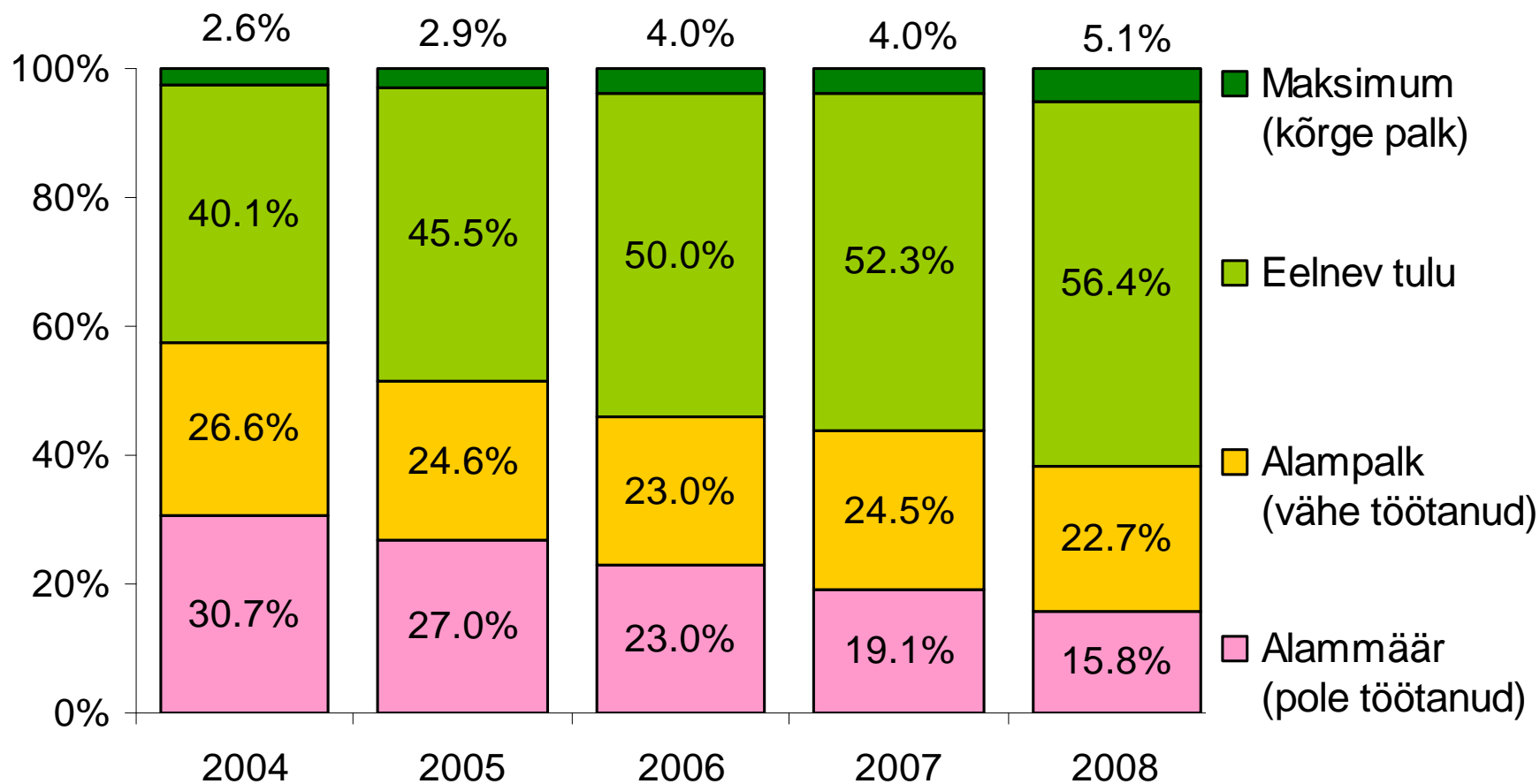
18 kuud

Max erinevus: 150 tuhat

475 tuhat

Vanemahüvitise saajate seas on oluliselt kasvanud eelnevalt töötanud vanemate osakaal

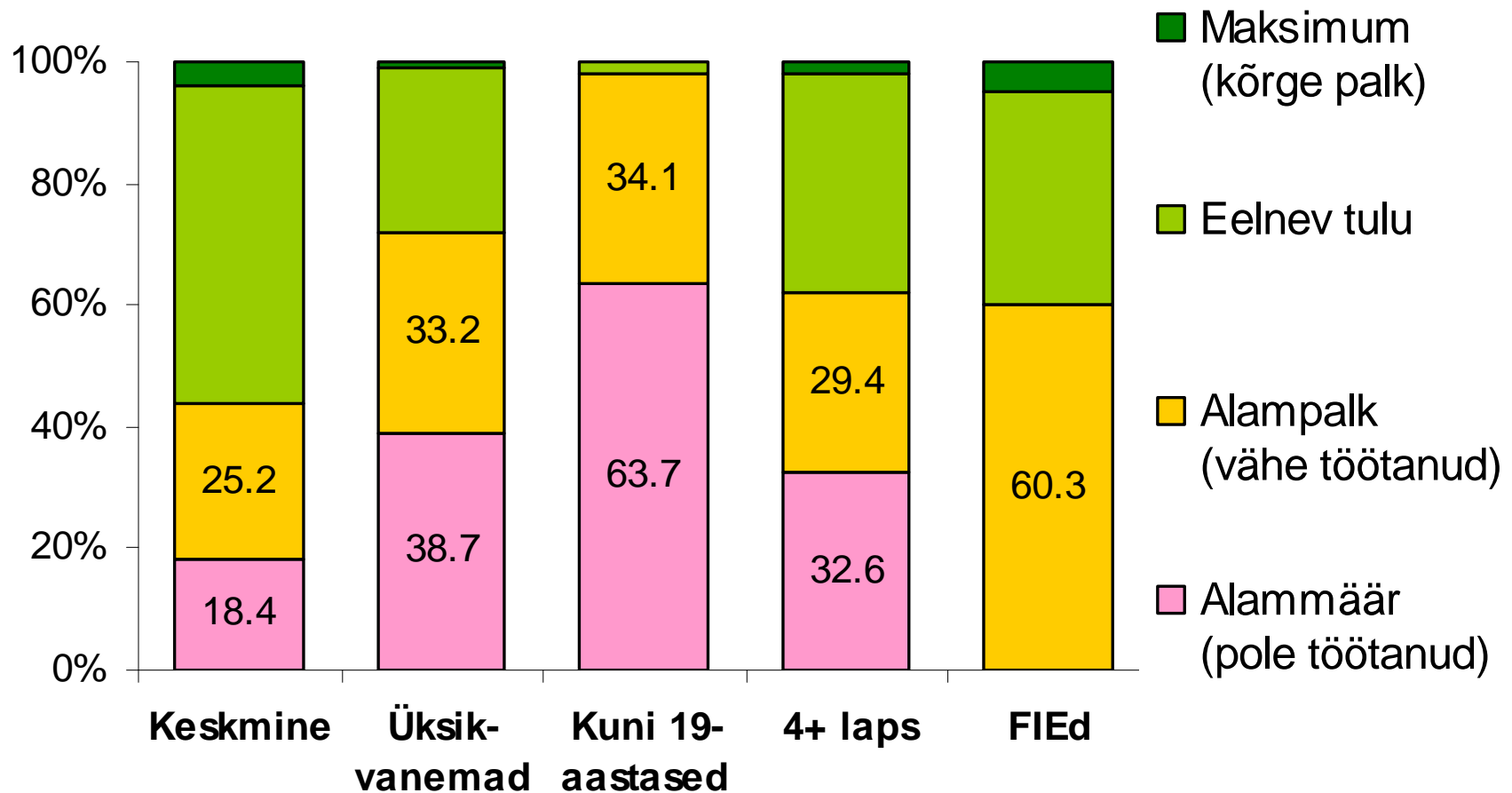
Vanemahüvitise saajate struktuur summade järgi

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, autorite arvutused, detsembri seisuga

Vanemahüvitise alampiiridest võitjad: üksikvanemad, noored, FIEd, paljulapselised

Vanemahüvitise struktuur erinevates gruppides

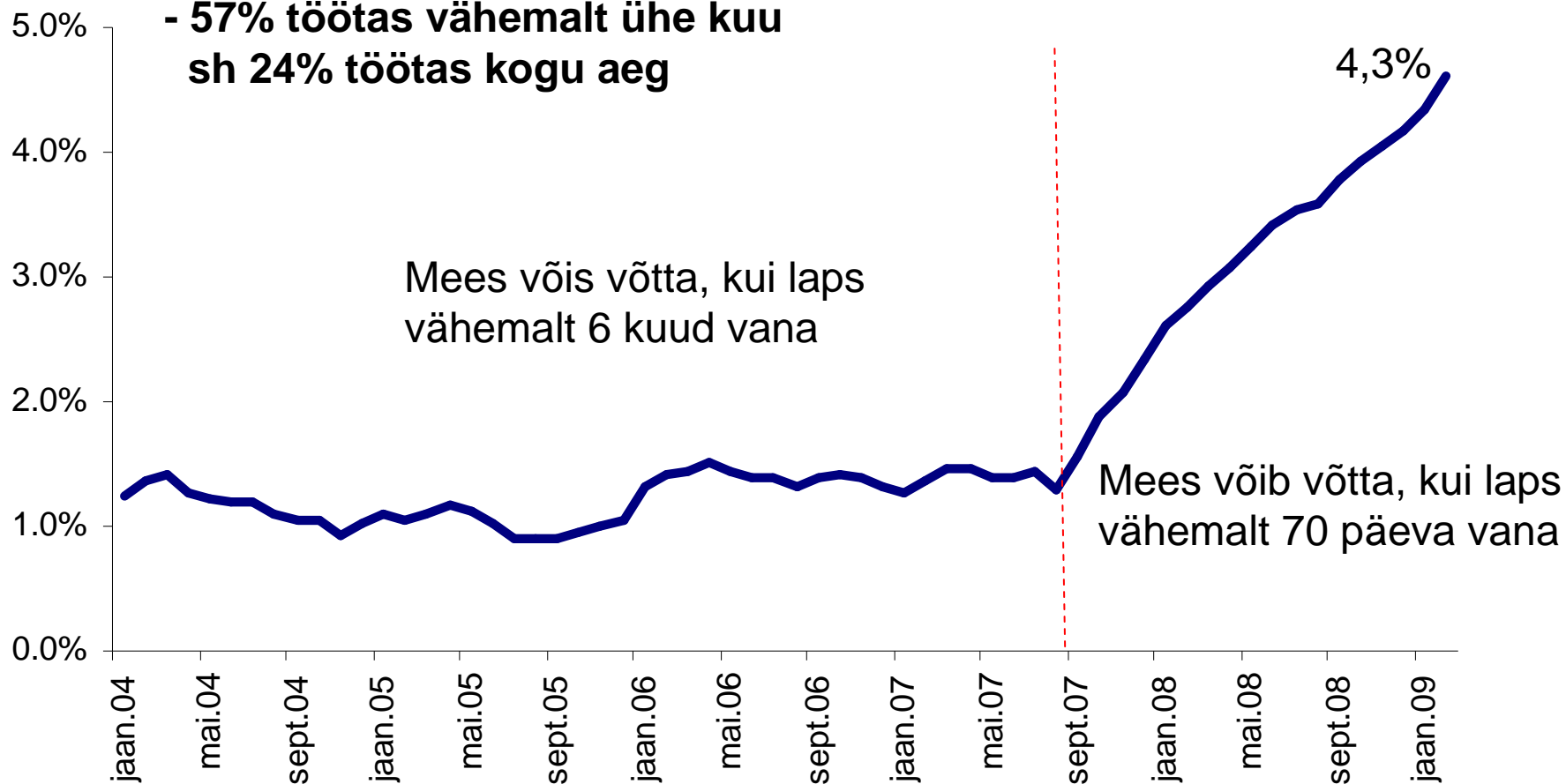

Allikas: Sotsiaalkindlustusameti mikroandmed, autorite arvutused, detsembri lõpu seisuga

Meeste osakaal VH saajate seas kasvanud peale piirangu mahavõtmist

Kui mees kodus oli, siis samal ajal naistest (2004-2007):

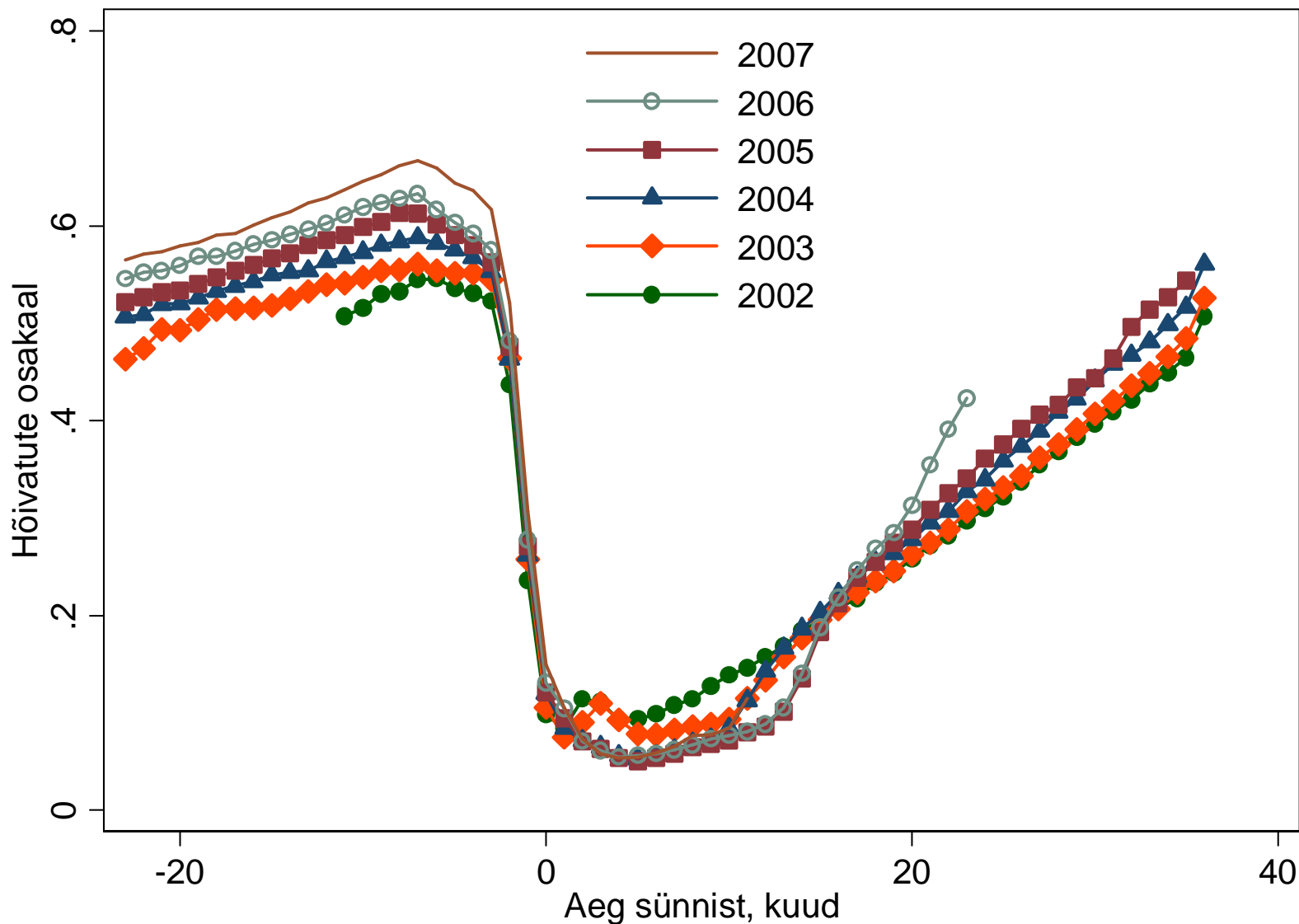
- 57% töötas vähemalt ühe kuu
sh 24% töötas kogu aeg

Allikas: Sotsiaalkindlustusameti andmed, autori arvutused

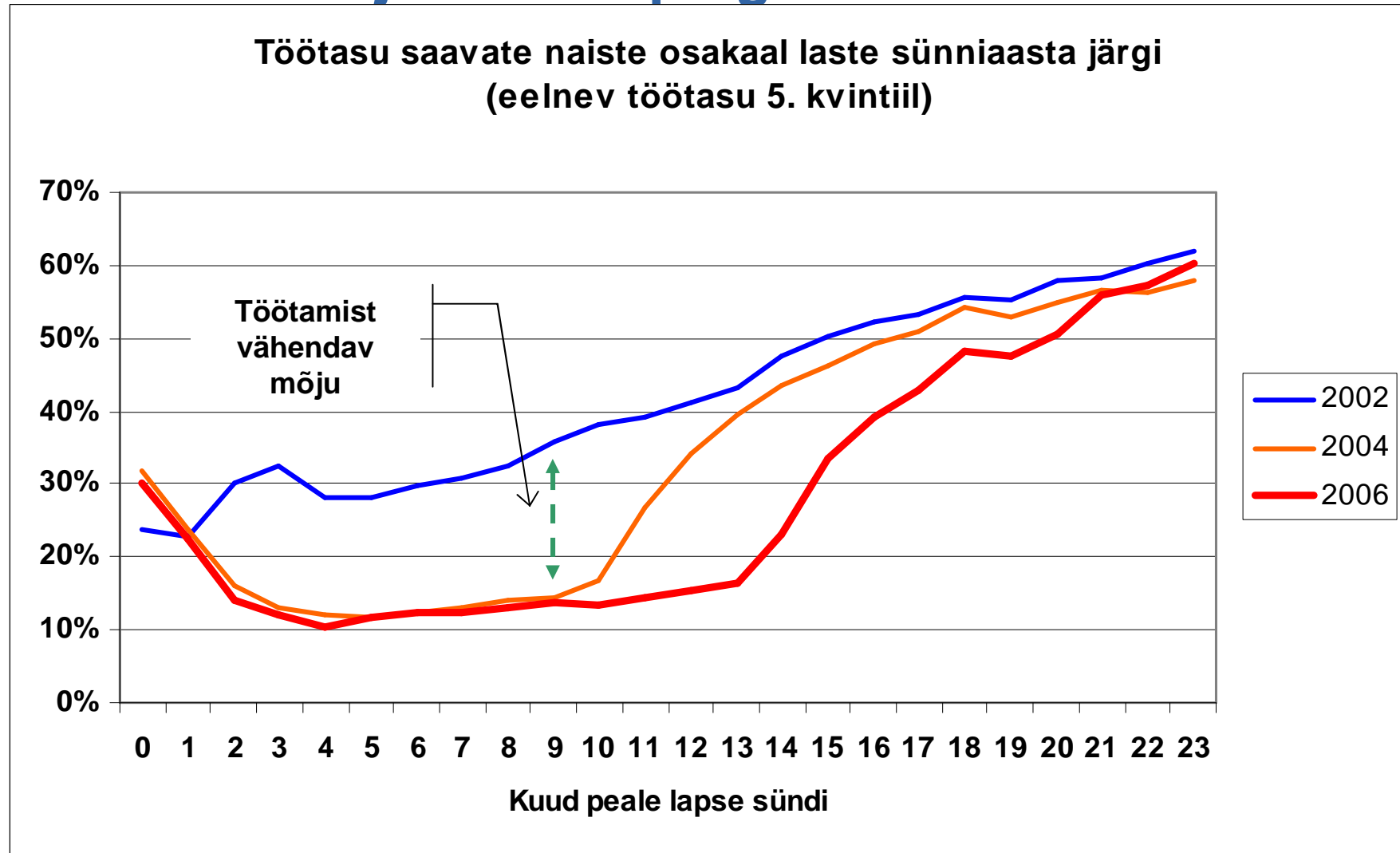
Hõivatud naiste osakaal sõltuvana lapse sünniaastast

Eelnev hõive kasvanud, samaegne töötamine vähenenud, pikemaajalisem naasmine

Allikas: Sotsiaalkindlustusameti andmed, autori arvutused

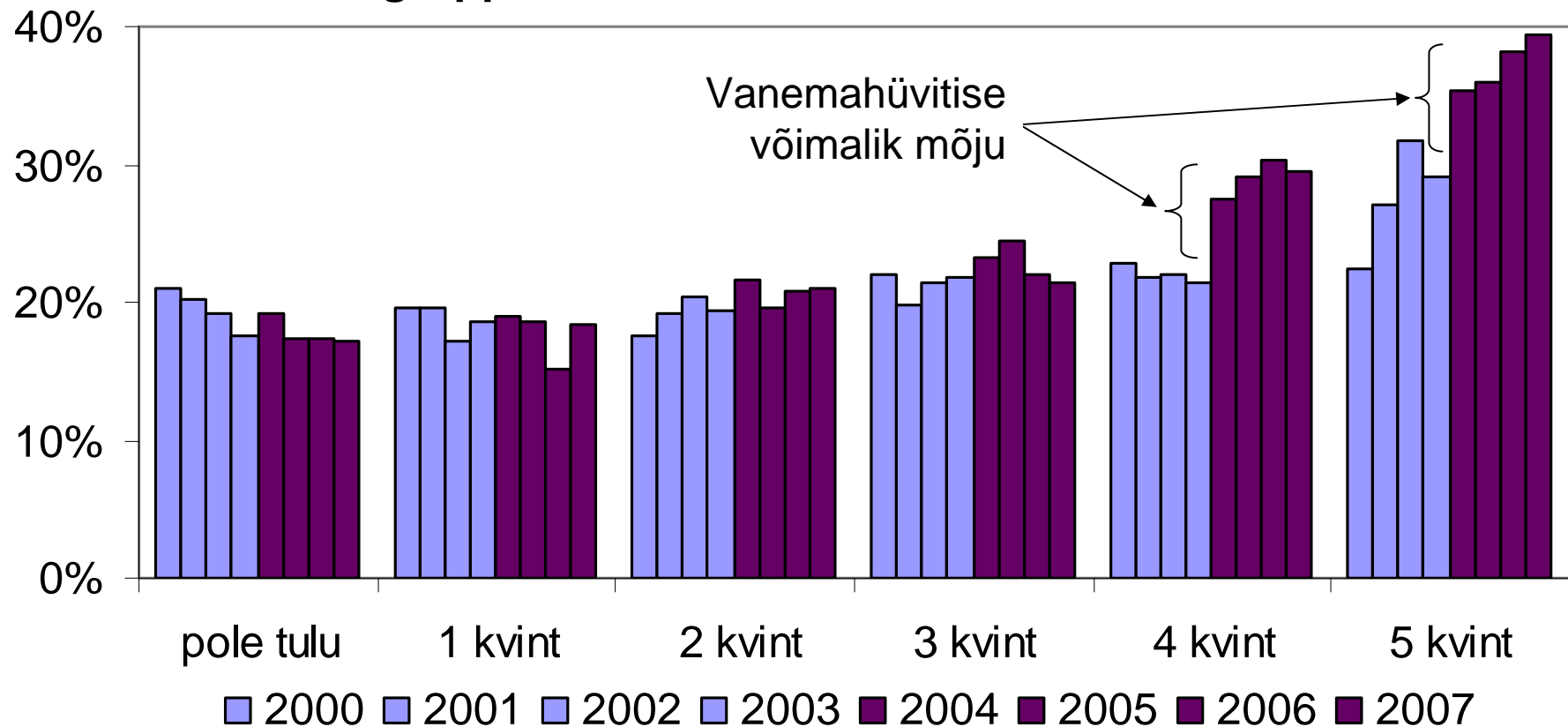
Vanemahüvitis on edasi lükanud kõrgepalgaliste tööturule naasmist peale sünnitust Mõju madalapalgalistele väike

Allikas: Sotsiaalkindlustusameti andmed, autori arvutused

Vanemahüvitis on mõjutanud kõrgemapalgalisi sünnitama kolmandat last

Kolmanda lapse sünnitamise tõenäosus varasema palga gruppide lõikes, naised vanuses 20-35

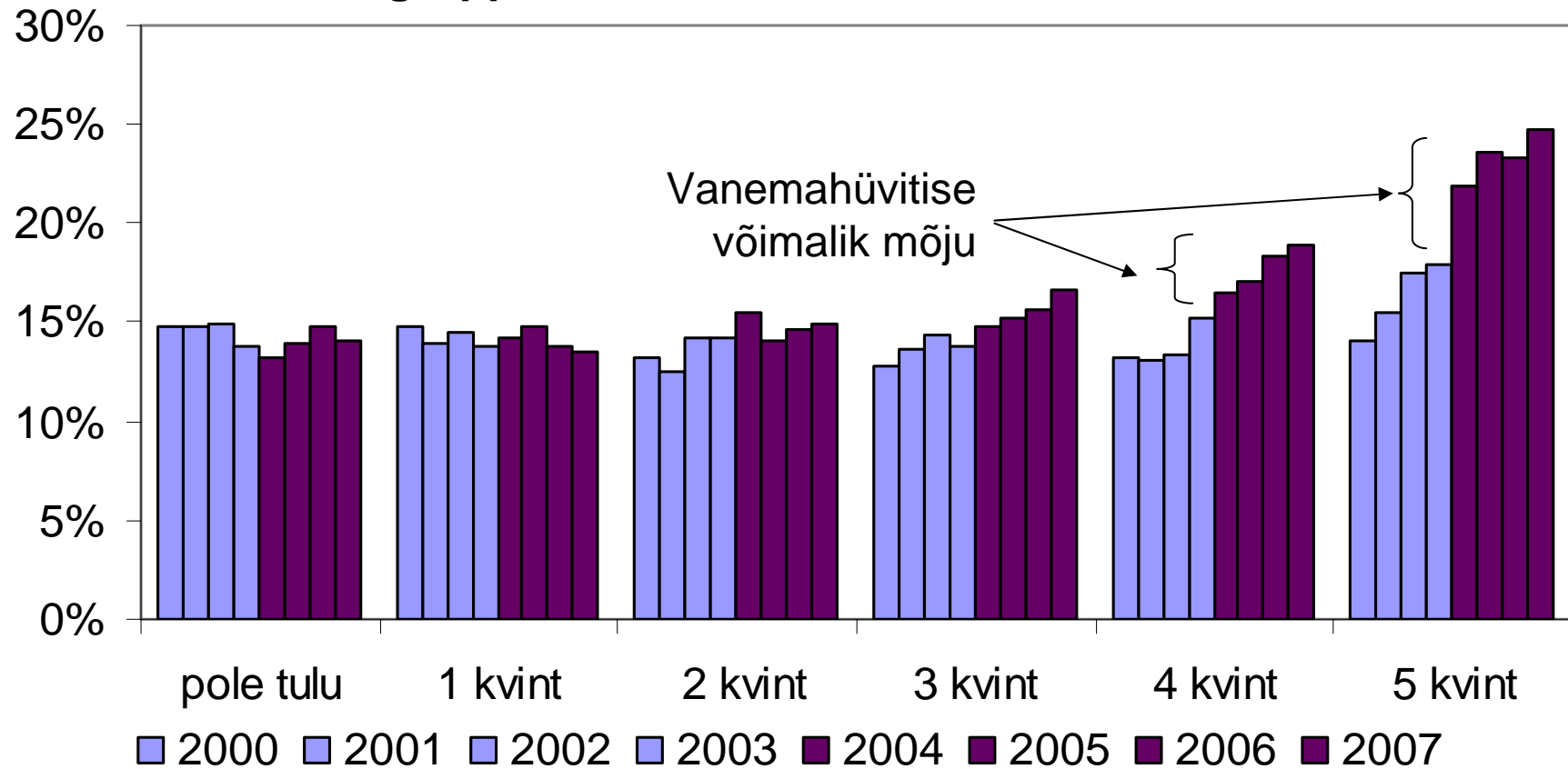

Allikas: Sotsiaalkindlustusameti andmed, autorite arvutused.

Naised on jagatud kuude rühma: need, kellel pole eelnevat tulu, ning ülejäänud viide võrdsesse kvintili.

... ja ka teist

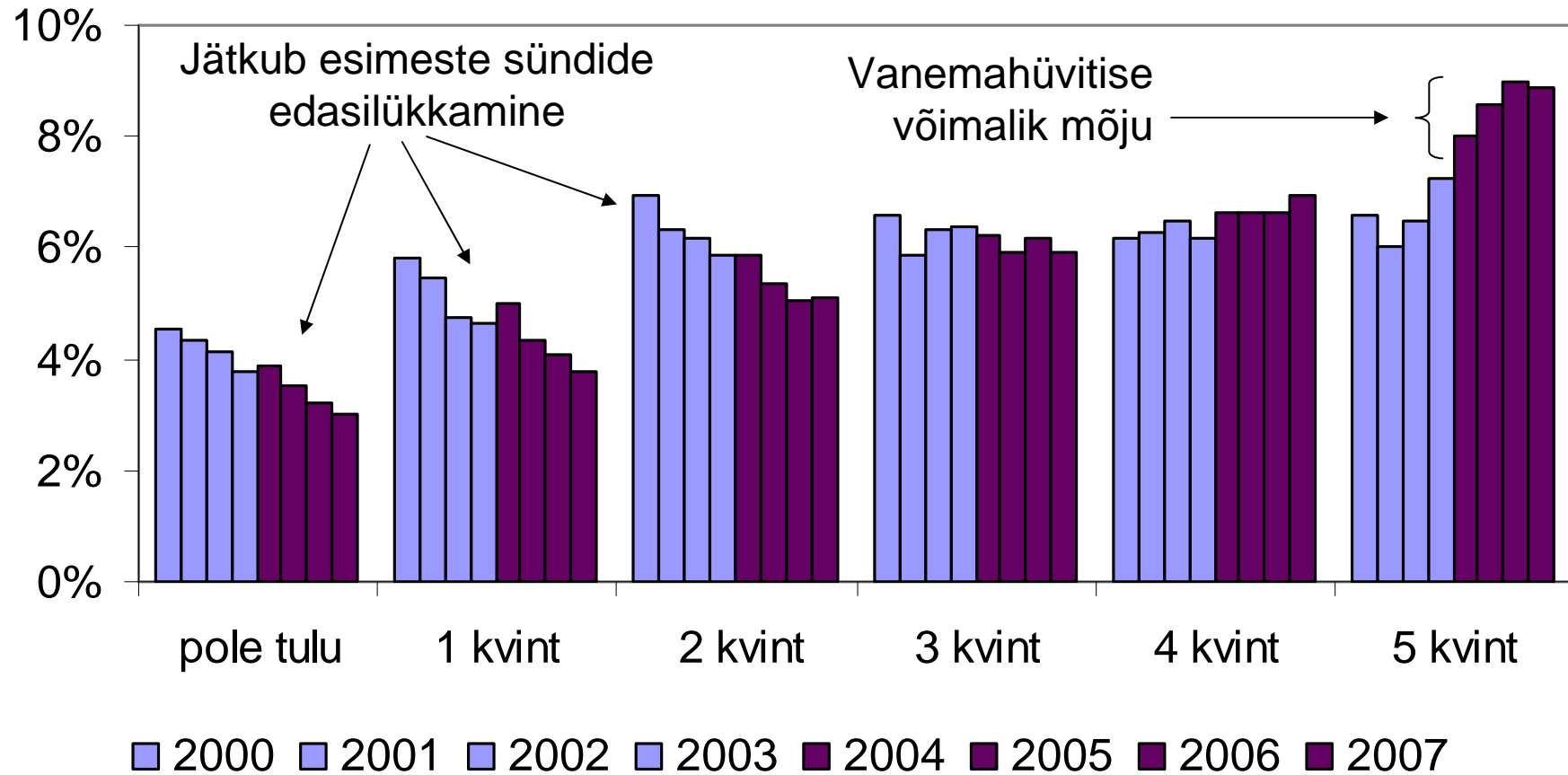
Teise lapse sünnitamise tõenäosus varasema palga gruppide lõikes, naised vanuses 20-35

Allikas: Sotsiaalkindlustusameti andmed, autorite arvutused

... ning veidi ka esimest

Esimese lapse sünnitamise tõenäosus varasema palga gruppide lõikes, 20-35 aastased

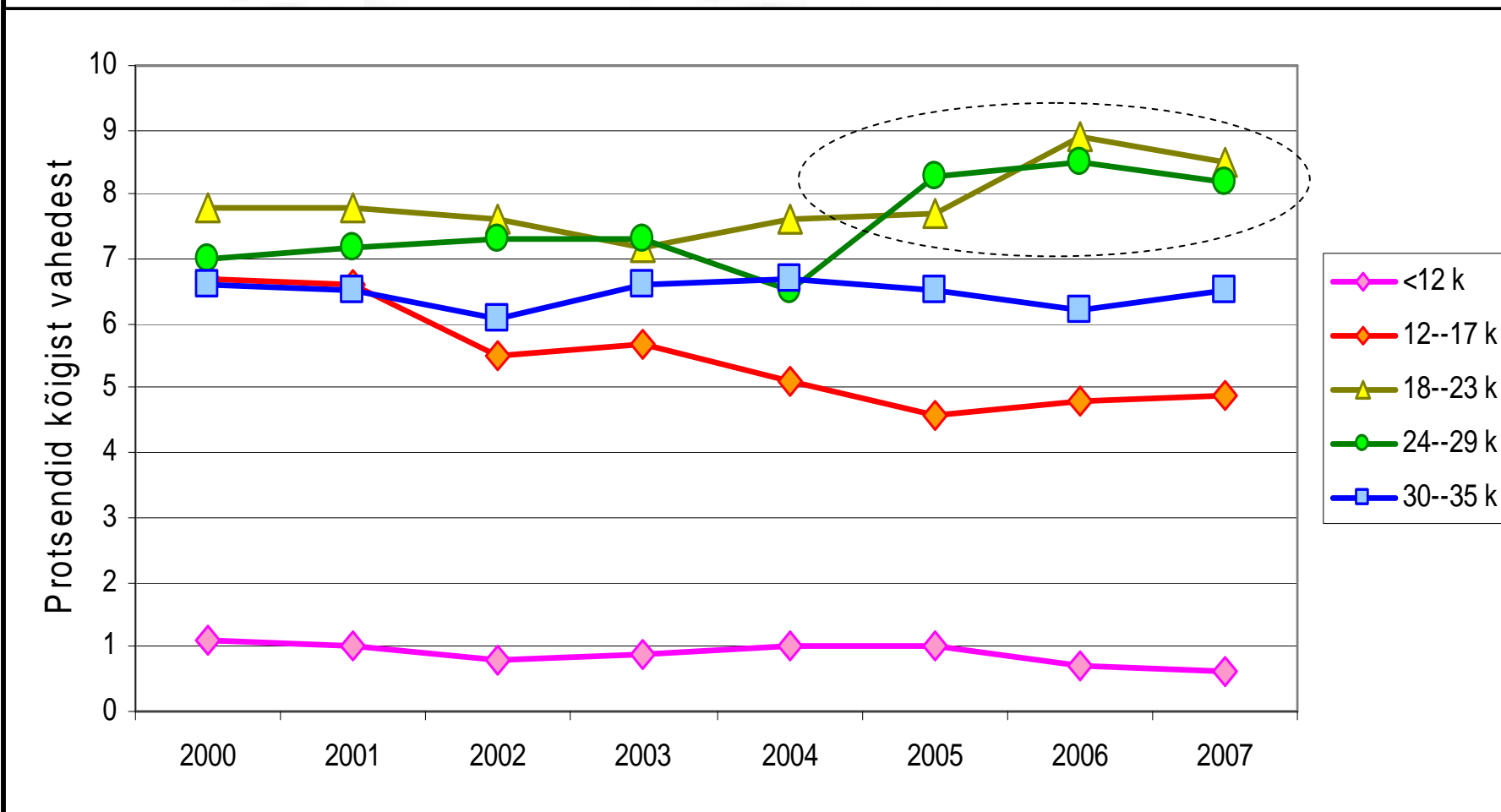

Allikas: Sotsiaalkindlustusameti andmed, autorite arvutused

Tiheduspreemia võimalik mõju:

Rohkem lapsi sünnib 1,5- 2,5 aastaste vahedega

Sünnivahe vähenenud just kõrgharidusega naistel

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, autorite arvutused

Kokkuvõtvalt vanemahüvitise mõjust

- Suur absoluutne ebavõrdsus, nt 2009. a 18 kuu jooksul brutosumma: **min 78 300 kr vs max 553 122 kr**
 - Suhteline ebavõrdsus sama, mis tuludel ühiskonnas
- Sünnitajate hulgas kasvanud kõrgema haridusega, kõrgema palgaga, varem töötanud naiste hulk ja osakaal
 - Kõrgemapalgalistel suurem motivatsioon sünnitada
 - Suurendanud naiste motivatsiooni enne lapse sünni töötada
- Kõrgema sissetulekuga naised suurendasid sünnitamist: nii esimene, **teine kui kolmas laps**
 - VH kvantitatiivset mõju raske hinnata, min 3-4% sündidest 2004-2007 (neist)
- “Tiheduspreemia” mõjul on **kasvanud järjestikused sünnid** vahega kuni 2,5 aastat
- Lühiajaliselt on vähendanud kõrgemapalgaliste naiste samaaegset töötamist
 - Pikemaajalist mõju ilmselt ei ole → naised naasevad tööturule